Uradni list
Evropske unije

SL
Serija L

2023/2611

24.11.2023

PRIPOROČILO KOMISIJE (EU) 2023/2611

z dne 15. novembra 2023

o priznavanju kvalifikacij državljanov tretjih držav

EVROPSKA KOMISIJA –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije in zlasti člena 292 Pogodbe,

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Pomanjkanje delavcev v Uniji močno omejuje njeno zmožnost prilagajanja tekočim spremembam v načinu dela, proizvodnji in komunikaciji, do katerih prihaja v različnih gospodarstvih in na trgih dela.

(2) Delodajalci po vsej Uniji nenehno poročajo o težavah pri iskanju delavcev s potrebnimi spretnostmi. Poleg tega naj bi se zaradi staranja prebivalstva v prihodnosti zmanjšala razpoložljiva delovna sila in še povečalo pomanjkanje spretnosti. To še posebno vpliva na mala in srednja podjetja (MSP), ki obsegajo 25 milijonov subjektov po vsej Uniji, saj težko najdejo prave talente, ki jih potrebujejo za trajnostno rast, nadgradljivost in konkurenčnost.

(3) Pomanjkanje usposobljenega osebja pesti vse industrijske ekosisteme v številnih državah članicah, saj je vse več prostih delovnih mest za visoko, srednje in nizko usposobljene delavce. Sektorji, kot so gradbeništvo, proizvodnja, informacijska in komunikacijska tehnologija (IKT), promet, poklicne storitve, zdravje in dolgotrajna oskrba, se spopadajo s stalnim pomanjkanjem. Poleg tega se je pomanjkanje delovne sile v ključnih sektorjih, ki so bistvenega pomena za zeleni prehod, med letoma 2015 in 2021 podvojilo. Težave še povečuje dejstvo, da podjetja težko najdejo delavce z ustreznimi digitalnimi spretnostmi in se soočajo s posebnimi težavami pri zaposlovanju strokovnjakov za IKT.

(4) Pomanjkanje spretnosti je velik izziv za prizadevanja Unije, da ostane konkurenčna vodilna sila v svetu in vozlišče za neto ničelne tehnologije ter doseže ambiciozne podnebne in energetske cilje. Prav tako ovira zmožnost Unije, da izkoristi potencial zelenega in digitalnega prehoda, okrepi vodstvo Unije na tehnološkem področju, spodbudi rast in inovacije ter se učinkovito odzove na izredne razmere, kot so pandemija COVID-19 ali geopolitični konflikti. Vrzeli v spretnostih v posameznih sektorjih, kot sta zdravstvo in dolgotrajna oskrba, omejujejo zmožnost oskrbe starajočega se prebivalstva in zagotavljanja dostopa do kakovostnega zdravstvenega varstva za vse.

(5) Za odpravo tega pomanjkanja spretnosti so potrebne znatne naložbe v izpopolnjevanje in preusposabljanje ter ukrepi za spodbujanje udeležbe delovno sposobnih odraslih na trgu dela, olajšanje mobilnosti delovne sile, izboljšanje delovnih pogojev in privabljanje posameznikov s potrebnimi spretnostmi v Unijo.

(6) Unija dosledno podpira ukrepe za odpravo pomanjkanja spretnosti in delovne sile, tako da čim bolj izkorišča potencial domače delovne sile. Ti ukrepi vključujejo pobude za izboljšanje mobilnosti delovne sile na notranjem trgu, kot so mreže evropskih služb za zaposlovanje (EURES). Poleg tega si prizadeva povečati stopnjo aktivnosti pri ženskah, invalidih in osebah migrantskega porekla. Posebna pozornost je namenjena tudi vključevanju premalo zastopanih skupin, zlasti mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljajo. V evropskem programu

spretnosti za leto 2020 ([1]) je opisanih 12 ukrepov za pomoč posameznikom in podjetjem pri razvoju spretnosti in njihovi uporabi, vključno s priporočili Sveta o poklicnem izobraževanju in usposabljanju ([2]), individualnih učnih računih ([3]), mikrodokazilih ([4]) in začetku izvajanja Pakta za spretnosti. Pakt za spretnosti podpira sodelovanje med javnimi in zasebnimi organizacijami za okrepitev kolektivnih ukrepov na področju spretnosti, da se zadosti potrebam trga dela, ter spodbuja obsežna partnerstva v ključnih industrijskih ekosistemih.

(7) Unija si prizadeva za vključujoč pristop k odpravljanju pomanjkanja delovne sile, zlasti z omogočanjem ljudem vseh generacij v Uniji, da uresničijo svoje življenjske odločitve ter svoj potencial v gospodarstvu in družbi na splošno. Za to je državam članicam na voljo celovit sklop instrumentov politike Unije, zlasti sporočilo Komisije Demografske spremembe v Evropi: nabor orodij za ukrepanje, za boljše usklajevanje družinskih ambicij in plačanega dela, podpiranje in opolnomočenje mlajših generacij, da bodo uspešne, ter opolnomočenje starejših generacij in ohranjanje njihove blaginje.

(8) Vendar povpraševanju po usposobljenih delavcih ni mogoče zadostiti le z delovno silo Unije. Da bi bilo gospodarstvo Unije uspešno in odporno, mora biti privlačnejše za svetovne talente. Del rešitve za pomanjkanje delovne sile, s katerim se spopadajo delodajalci, morajo biti upravljane zakonite migracije iskalcev zaposlitve iz tretjih držav, da bi delodajalci našli delavce s spretnostmi, ki jih potrebujejo, in da se spodbudi gospodarska rast.

(9) Podatki iz raziskave EU o delovni sili kažejo, da so državljani tretjih držav s terciarno izobrazbo pogosteje kot državljani Unije previsoko usposobljeni za svoje delovno mesto in delajo v poklicih za nizko ali srednje usposobljene delavce. Leta 2022 je raven previsoke usposobljenosti v Uniji za državljane tretjih držav znašala 39,4 %, za državljane Unije iz drugih držav članic 31,8 %, za državljane zadevne države članice pa le 21,1 % ([5]). Previsoka usposobljenost lahko povzroči ekonomske izgube za zadevne posameznike in gospodarstvo Unije.

(10) Medtem ko imajo države članice še vedno pravico, da določijo, koliko ljudi, ki prihajajo iz tretjih držav zaradi dela, bodo sprejele, je Unija vzpostavila celovit pristop k zakonitim migracijam, pri čemer priznava bistveno vlogo, ki jo imajo migranti v gospodarstvu in družbi Unije, da bi racionalizirala migracijske postopke ter harmonizirala pogoje za sprejem in pravice državljanov tretjih držav v Uniji. V paktu o migracijah in azilu ([6]) je priznano, da je razvoj zakonitih poti v Unijo za usposobljene državljane tretjih držav bistven del celovitega sistema za upravljanje migracij. Prenovljena Direktiva (EU) 2021/1883 Evropskega parlamenta in Sveta ([7]) (t. i. direktiva o modri karti) je namenjena privabljanju visoko usposobljenih talentov na trg dela. Za obravnavanje vse večjega povpraševanja po usposobljenih strokovnjakih v sektorju IKT v državah članicah ta direktiva predvideva, da bi bilo treba pri določenih poklicih na področju IKT visoko poklicno usposobljenost šteti za enakovredno visokošolskim kvalifikacijam. Poleg tega je

([1]) V evropskem programu spretnosti, ki se je začel izvajati leta 2020, so predstavljeni cilji EU glede izpopolnjevanja in preusposabljanja za naslednjih pet let.
([2]) Priporočilo Sveta z dne 24. novembra 2020 o poklicnem izobraževanju in usposabljanju (PIU) za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost (UL C 417, 2.12.2020, str. 1).
([3]) Priporočilo Sveta z dne 16. junija 2022 o individualnih učnih računih (UL C 243, 27.6.2022, str. 26).
([4]) Priporočilo Sveta z dne 16. junija 2022 o evropskem pristopu k mikrodokazilom za vseživljenjsko učenje in zaposljivost (UL C 243, 27.6.2022, str. 10).
([5]) Eurostat, LFSA_EOQGAN.
([6]) Sporočilo Komisije o novem paktu o migracijah in azilu (COM(2020) 609 final).
([7]) Direktiva (EU) 2021/1883 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. oktobra 2021 o pogojih za vstop in prebivanje državljanov tretjih držav za namen visokokvalificirane zaposlitve in razveljavitvi Direktive Sveta 2009/50/ES (UL L 382, 28.10.2021, str. 1).

v svežnju o znanjih, spretnostih in talentih ([8]), ki ga je Komisija sprejela aprila 2022, poudarjeno, da zakonite migracije koristijo tako migrantom kot tudi njihovim državam izvora in namembnim državam. V svežnju so bili predlagani zakonodajni, operativni in v prihodnost usmerjeni ukrepi politike za okrepitev okvira Unije za zakonite migracije, vključno s predlogi za spremembo Direktive Sveta 2003/109/ES ([9]) in Direktive 2011/98/EU Evropskega parlamenta in Sveta ([10]), da se poenostavijo postopki za sprejem državljanov tretjih držav vseh ravni usposobljenosti in okrepijo njihove pravice, ko postanejo rezidenti Unije.

(11) Usposobljene osebe, ki potrebujejo mednarodno zaščito in so se pripravljene zaposliti v državah članicah, so daleč premalo izkoriščen nabor morebitnih iskalcev zaposlitve, ki bi lahko zadostili potrebam delodajalcev. Komisija je v skladu s svojim priporočilom (EU) 2020/1364 ([11]) o spodbujanju zakonitih poti do zaščite v EU države članice spodbudila, naj vzpostavijo dopolnilne poti do zaposlitve za osebe, ki potrebujejo mednarodno zaščito, da se izkoristijo njihove spretnosti, kvalifikacije in motivacija, hkrati pa se obravnava pomanjkanje spretnosti in delovne sile v Uniji.

(12) Da bi se olajšalo mednarodno zaposlovanje in državljanom tretjih držav omogočile priložnosti za delo v deficitarnih poklicih, ki so bili opredeljeni kot pomembni za Unijo, je Komisija predlagala vzpostavitev nabora talentov EU ([12]), tj. platforme, ki bi združevala in podpirala usklajevanje profilov iskalcev zaposlitve iz tretjih držav in prostih delovnih mest delodajalcev s sedežem v državah članicah. Cilj nabora talentov bo povečati privlačnost Unije za iskalce zaposlitve iz tretjih držav ter podpreti delodajalce pri odpravljanju pomanjkanja spretnosti in delovne sile v Uniji. Z njim bi se lahko podprla tudi operacionalizacija dopolnilnih poti do zaposlitve.

(13) Komisija razvija tudi partnerstva za privabljanje talentov, ki so eden od ključnih vidikov zunanje razsežnosti pakta o migracijah in azilu ter se operacionalizirajo v skladu s sporočilom Komisije o privabljanju znanj in spretnosti ter talentov v EU ([13]).

(14) Zaradi vse večje svetovne konkurence na področju spretnosti in talentov se je leta 2023 le ena od držav članic Unije uvrstila med pet najprivlačnejših držav OECD za visoko izobražene delavce ([14]). Sposobnost privabljanja in zadrževanja talentov je odvisna od več spremenljivk, vključno s politikami integracije in vključevanja, podpornimi ukrepi za migrante s posebnimi potrebami, zakonitimi potmi do stalnega prebivališča in državljanstva, tudi za študente, možnostmi za dohodke in davki, zaznavanjem prihodnjih obetov, kakovostjo življenja ter priznavanjem spretnosti in kvalifikacij.

([8]) Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij Privabljanje znanj, spretnosti in talentov v EU (COM(2022) 657 final).

([9]) Direktiva Sveta 2003/109/ES z dne 25. novembra 2003 o statusu državljanov tretjih držav, ki so rezidenti za daljši čas (UL L 16, 23.1.2004, str. 44).

([10]) Direktiva 2011/98/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2011 o enotnem postopku obravnavanja vloge za enotno dovoljenje za državljane tretjih držav za prebivanje in delo na ozemlju države članice ter o skupnem nizu pravic za delavce iz tretjih držav, ki zakonito prebivajo v državi članici (UL L 343, 23.12.2011, str. 1).

([11]) Priporočilo Komisije (EU) 2020/1364 z dne 23. septembra 2020 o zakonitih poteh do zaščite v EU: spodbujanje preselitve, humanitarnega sprejema in drugih dopolnilnih poti (UL L 317, 1.10.2020, str. 13).

([12]) Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi nabora talentov EU (COM(2023)716).

([13]) Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij Privabljanje znanj, spretnosti in talentov v EU (COM(2022) 657 final).

([14]) What is the best country for global talents in the OECD? (Katera je najboljša država za svetovne talente v OECD?), OECD, *Migration Policy Debates* št. 29, 2023.

(15) Vprašanje privabljanja usposobljenih delavcev ter vloga priznavanja spretnosti in kvalifikacij se obravnavata v okviru različnih ukrepov Unije na področju spretnosti in migracij. V sporočilu Komisije, priloženem evropskemu programu spretnosti ([15]), je poudarjena potreba po okrepitvi prizadevanj za izboljšanje zakonitih poti v Unijo in priznavanja spretnosti državljanov tretjih držav na trgu dela Unije. V akcijskem načrtu Komisije za integracijo in vključevanje za obdobje 2021–2027 ([16]) je priznan pomen olajšanja priznavanja in primerljivosti kvalifikacij državljanov tretjih držav, da se jih podpre pri polni uporabi njihovih spretnosti. V industrijskem načrtu v okviru zelenega dogovora ([17]) so bili napovedani ukrepi, vključno s prizadevanji za priznavanje kvalifikacij državljanov tretjih držav, prav tako pa je bil prvič poudarjen pomen pristopa „najprej spretnosti“ za opredelitev dejanskih spretnosti državljanov EU in državljanov tretjih držav. V svežnju pomoči za MSP ([18]) je bilo priznano, da je pomanjkanje spretnosti eden največjih izzivov, s katerimi se soočajo MSP, prav tako pa je bilo opozorjeno na zavezo, da se predstavi pobuda za izboljšanje priznavanja spretnosti in kvalifikacij državljanov tretjih držav za lažjo odpravo vrzeli v spretnostih na trgu dela Unije. V sporočilu Komisije Dolgoročna konkurenčnost EU: pogled v obdobje po letu 2030 je podobno poudarjeno, da je treba za odpravo pomanjkanja spretnosti v Uniji olajšati mobilnost, tako da se olajša priznavanje spretnosti in kvalifikacij državljanov drugih držav članic in državljanov tretjih držav.

(16) Predsednica Ursula von der Leyen je 14. septembra 2022 v svojem govoru o stanju v Uniji napovedala evropsko leto spretnosti (2023), pri čemer je poudarila, da mora biti privabljanje pravih spretnosti v Unijo del rešitve za izzive na področju spretnosti. S Sklepom (EU) 2023/936 Evropskega parlamenta in Sveta ([19]) so bili določeni štirje cilji za evropsko leto spretnosti, vključno s ciljem „privabljanja ljudi iz tretjih držav, ki imajo spretnosti, ki jih države članice potrebujejo“. Ta cilj vključuje spodbujanje priložnosti za učenje (po potrebi vključno z jezikovnim izobraževanjem in usposabljanjem), spodbujanje razvoja spretnosti in mobilnosti ter olajšanje priznavanja kvalifikacij.

(17) Priznavanje spretnosti in kvalifikacij ima ključno vlogo pri privabljanju talentov in zaposlovanju na splošno. Kvalifikacije in učni izidi, povezani s kvalifikacijami, so znaki učnih dosežkov. Kvalifikacije in ravni kvalifikacij se pogosto uporabljajo za določanje pogojev za zaposlitev ter so lahko povezane s poklicnim napredovanjem in plačilom. Kvalifikacije so pogosto potrebne za dokazovanje skladnosti s standardi in zahtevami za zaposlitev na nekatera delovna mesta, na primer v reguliranih poklicih.

(18) Pristop „najprej spretnosti“ se zavzema za to, da ocene ne bi temeljile le na kvalifikacijah, temveč bi se prepoznale in v celoti izkoristile spretnosti osebe ne glede na to, ali so pridobljene v formalnem, neformalnem ali priložnostnem okolju. Ukrepe za privabljanje talentov in povečanje udeležbe na trgu dela je mogoče čim bolj izkoristiti, temeljiti pa bi morali na pristopu „najprej spretnosti“, pri katerem se cenijo spretnosti in poskušajo ljudem zagotoviti delovna mesta, ki odražajo njihove talente in potencial.

(19) Priznavanje spretnosti in kvalifikacij državljanov tretjih držav je na nacionalni ravni organizirano in upravljano na različne načine, odvisno od pravnih zahtev ter organizacije zaposlovanja, izobraževanja, usposabljanja in migracij v različnih državah članicah. Kadar države članice podeljujejo pravice državljanom tretjih držav s posebnimi kvalifikacijami, sprejmejo pravno zavezujoče odločbe o priznanju. Take odločbe zagotavljajo način za preverjanje, ali ima oseba potrebne spretnosti in kvalifikacije, preden se ji podelijo pravice v treh posebnih primerih, in sicer za dostop do reguliranega poklica, za dostop do učenja ali v okviru delovne migracije.

([15]) Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij Program znanj in spretnosti za Evropo za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost (COM(2020) 274 final).

([16]) Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij Akcijski načrt za integracijo in vključevanje za obdobje 2021–2027 (COM(2020) 758 final).

([17]) Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij Industrijski načrt v okviru zelenega dogovora za neto ničelno dobo (COM(2023) 62 final).

([18]) Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij Sveženj pomoči za MSP (COM(2023) 535 final).

([19]) Sklep (EU) 2023/936 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. maja 2023 o evropskem letu spretnosti (UL L 125, 11.5.2023, str. 1).

(20) Prvi primer, tj. dostop do reguliranega poklica, se pojavi, kadar državljan tretje države morda potrebuje priznanje svojih spretnosti in kvalifikacij za dostop do reguliranega poklica ali njegovo opravljanje. V to kategorijo spada več sto poklicev, na primer medicinske sestre, zdravstveno osebje, farmacevti, arhitekti ter – v nekaterih državah članicah – zidarji, vodovodarji, električarji in gradbeni inženirji. Za dostop do takih poklicev v državah članicah, v katerih so regulirani, je potrebno „priznanje poklicnih kvalifikacij".

(21) Unija je za učinkovito zagotavljanje svobode ustanavljanja in opravljanja storitev ter prostega pretoka oseb ob hkratnem zagotavljanju izpolnjevanja poklicnih standardov in zahtev določila skupna načela, postopke in merila za priznavanje, da bi spodbudila preglednost, pravičnost in doslednost pri priznavanju poklicnih kvalifikacij na podlagi Direktive 2005/36/ES Evropskega parlamenta in Sveta ([20]).

(22) Upravičenci iz Direktive 2005/36/ES so državljani držav članic, ki uveljavljajo pravice do prostega pretoka v skladu s pravom Unije. Da bi se Direktiva dopolnila, so glavni upravičenci iz tega priporočila državljani tretjih držav, ki so v postopku pridobitve vizuma ali dovoljenja za delo in prebivanje v državi članici ali že zakonito prebivajo v Uniji, ne glede na to, ali so imetniki kvalifikacij, izdanih v Uniji ali tretjih državah. Več priporočil je lahko pomembnih tudi za priznavanje kvalifikacij državljanov Unije, ki imajo kvalifikacije, izdane v tretjih državah, da se zagotovi spoštovanje načela enakega obravnavanja.

(23) V uvodni izjavi 10 Direktive 2005/36/ES je navedeno, da Direktiva ne preprečuje možnosti, da države članice v skladu s svojimi pravili priznavajo poklicne kvalifikacije, ki so jih državljani tretjih držav pridobili izven Unije, vendar bi bilo treba pri takem priznavanju upoštevati minimalne pogoje usposobljenosti za določene poklice. Nekatera pravila o priznavanju kvalifikacij se uporabljajo za državljane tretjih držav, ki so v skladu z zakonodajo Unije o azilu in zakonitih migracijah upravičeni do enake obravnave kot državljani države članice gostiteljice in do prostega pretoka (npr. rezidenti za daljši čas, družinski člani državljanov Unije iz tretjih držav, upravičenci do statusa begunca ali subsidiarne zaščite, raziskovalci, visoko usposobljeni delavci z modro karto EU, državljani tretjih držav, ki spadajo na področje uporabe Direktive 2011/98/EU, in sezonski delavci).

(24) Direktiva 2005/36/ES se v okviru različnih instrumentov in sporazumov uporablja tudi za državljane določenih tretjih držav. Tako se na primer uporablja tudi za državljane držav EGP (v skladu s Sporazumom o Evropskem gospodarskem prostoru) in državljane Švice (v skladu s Sporazumom med EU in Švico o prostem pretoku oseb). V sporazumu o izstopu ter sporazumu o trgovini in sodelovanju, sklenjenima med Evropsko unijo in Združenim kraljestvom, so pojasnjene ureditve za uporabo Direktive 2005/36/ES za kvalifikacije, pridobljene v Združenem kraljestvu pred koncem prehodnega obdobja 31. decembra 2020.

(25) Sporazumi Unije o prosti trgovini vključujejo določbe za podporo oblikovanju sporazumov o vzajemnem priznavanju poklicnih kvalifikacij s tretjimi državami. Sporazum o vzajemnem priznavanju za arhitekte, ki sta ga Unija in Kanada načeloma sklenili leta 2022, omogoča dostop do opravljanja poklica arhitekta na obeh ozemljih v skladu z dogovorjenimi merili. Trgovinski sporazumi Unije vsebujejo tudi zaveze za olajšanje začasne prisotnosti usposobljenih strokovnjakov v Uniji, s čimer se lahko dopolnijo postopki za boljše priznavanje kvalifikacij tretjih držav.

(26) Drugi primer, ko državljani tretjih držav morda potrebujejo priznanje svojih spretnosti in kvalifikacij, je „priznavanje visokošolskih diplom", kar pomeni priznavanje za dostop do oblik nadaljnjega učenja, kot so akademski študij in poklicno ali strokovno usposabljanje, ali za uporabo akademskega naziva. Priznavanje visokošolskih diplom je osredotočeno na veljavnost, raven in učne izide izobrazbenih kvalifikacij, pridobljenih v tujini, ali predhodnega učenja z namenom dostopa do nadaljnjega študija. Mreži Evropske mreže nacionalnih informacijskih centrov in nacionalnih informacijskih centrov za priznavanje visokošolskih diplom (mreži ENIC-NARIC) zagotavljata informacije, nasvete in odločbe o priznanju za olajšanje dostopa do nadaljnjega študija (običajno v visokošolskem izobraževanju) in imata lahko vlogo pri sprejemanju odločb o priznanju, obravnavanju pritožb ali svetovanju na področju priznavanja ali primerljivosti kvalifikacij, vključno z dostopom do zaposlitve v nekaterih državah.

([20]) Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2005/36/ES z dne 7. septembra 2005 o priznavanju poklicnih kvalifikacij (UL L 255, 30.9.2005, str. 22).

(27) Konvencija Unesca in Sveta Evrope o priznavanju visokošolskih kvalifikacij v evropski regiji je glavni pravni instrument za priznavanje kvalifikacij, pridobljenih v Evropi in zunaj nje. Z njo se spodbujajo pravični in pregledni postopki priznavanja kvalifikacij višjega sekundarnega in visokošolskega izobraževanja v razumnem časovnem okviru. Namen člena VII Lizbonske konvencije o priznavanju je olajšati priznavanje visokošolskih kvalifikacij beguncev in oseb s podobnim položajem ter razseljenih oseb, ki ne morejo predložiti dokazil o svojih kvalifikacijah, da se jim olajša dostop do visokošolskih programov ali zaposlitvenih dejavnosti. Poleg tega je odbor Lizbonske konvencije o priznavanju leta 2017 sprejel priporočilo o priznavanju kvalifikacij beguncev in oseb s podobnim položajem ter razseljenih oseb, ki določa načela za oblikovanje politik na področju priznavanja kvalifikacij beguncev. Unescova Globalna konvencija o priznavanju visokošolskih kvalifikacij določa splošna načela za pravično, pregledno in nediskriminatorno priznavanje visokošolskih kvalifikacij in kvalifikacij, ki omogočajo dostop do visokošolskega izobraževanja ter zagotavljajo možnosti za nadaljnji študij in zaposlitev.

(28) Tretji primer, ko državljani tretjih držav morda potrebujejo priznanje svojih spretnosti in kvalifikacij, je v okviru postopkov delovne migracije. Države članice pri izdajanju vizumov ali dovoljenj za delo in prebivanje zaradi zaposlitve preverijo spretnosti in kvalifikacije državljana tretje države. Ocenjevalna merila in pristopi se med državami članicami razlikujejo. Priznavanje spretnosti in kvalifikacij za delovno migracijo se lahko organizira kot del postopka pred odhodom ali po prihodu, da se državljani tretjih držav pripravijo na integracijo. Visoke stopnje zavrnitve vlog in dolgotrajna obravnava lahko odvrnejo državljane tretjih držav, ocenjevanje, ki temelji le na kvalifikacijah ter formalnem izobraževanju in usposabljanju, pa ne zajame vedno celotnega nabora spretnosti in potenciala prosilcev ter lahko ovira integracijo državljanov tretjih držav na trg dela.

(29) Poleg primerov, ko se zahteva priznanje spretnosti in kvalifikacij, državljani tretjih držav morda potrebujejo tudi dostop do orodij in informacij, da bi pripomogli k preglednosti svojih spretnosti in kvalifikacij, na primer za zaposlitev v nereguliranih poklicih ali dostop do financiranja. Čeprav se priznavanje kvalifikacij ne zahteva, se še vedno lahko zgodi, da morajo državljani tretjih držav vseeno pridobiti izjavo o primerljivosti ali informacije oziroma nasvete o naravi in verodostojnosti svojih kvalifikacij iz tretjih držav, da bi razumeli in pojasnili vrednost svojih spretnosti in kvalifikacij. Taka prostovoljna uporaba instrumentov za preglednost imetniku kvalifikacije ne daje dodatnih pravic in ne spada na področje uporabe tega priporočila. Čeprav je taka uradna izjava izključena iz opredelitve pojma „priznavanje“ v okviru tega priporočila, lahko njena pridobitev ali zagotavljanje, da so njihove spretnosti in kvalifikacije razumljive za delodajalce, v nekaterih državah članicah spada pod pojem „priznavanje“.

(30) Dolgotrajne pobude, kot npr. okvir Europass ([21]) in orodja za preglednost, kot so evropsko ogrodje kvalifikacij (EOK) ([22]), evropska klasifikacija spretnosti, kompetenc, kvalifikacij in poklicev (ESCO), evropska digitalna potrdila za učenje ter orodja za preglednost v okviru bolonjskega procesa, se lahko uporabijo za podporo preglednosti in primerljivosti spretnosti in kvalifikacij po vsej Uniji, da se omogočita učenje in karierni razvoj.

(31) V vseh treh primerih, ko državljani tretjih držav morda potrebujejo priznanje svojih spretnosti in kvalifikacij, so postopki za priznavanje spretnosti in kvalifikacij državljanov tretjih držav pogosto bolj zapleteni in dražji kot postopki za državljane Unije. Državljani tretjih držav imajo običajno bolj omejen dostop do podpore. Imajo lahko težave zaradi jezikovnih ovir (če informacije in podporne storitve niso na voljo v jezikih, ki jih poznajo) ali pri uporabi in razumevanju različnih nacionalnih sistemov za priznavanje spretnosti in kvalifikacij. Od državljanov tretjih držav se lahko pričakuje, da bodo poskrbeli za prevode in uradno overitev dokumentov in krili stroške tega

([21]) Sklep (EU) 2018/646 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. aprila 2018 o skupnem okviru za zagotavljanje boljših storitev za znanja in spretnosti ter kvalifikacije (Europass) in razveljavitvi Odločbe št. 2241/2004/ES (UL L 112, 2.5.2018, str. 42).

([22]) Priporočilo Sveta z dne 22. maja 2017 o evropskem ogrodju kvalifikacij za vseživljenjsko učenje in razveljavitvi Priporočila Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o uvedbi evropskega ogrodja kvalifikacij za vseživljenjsko učenje (UL C 189, 15.6.2017, str. 15).

ter predložili dokumente in druga dokazila o svojih kvalifikacijah, ki se od državljanov Unije ne zahtevajo ali ki se v njihovih domačih državah običajno ne izdajajo. Upravičenci do mednarodne zaščite ali prosilci za mednarodno zaščito v Uniji in osebe, ki potrebujejo mednarodno zaščito, ki so v tretjih državah in lahko koristijo dopolnilne poti do zaposlitve, morda celo ne morejo v celoti dokumentirati svojih kvalifikacij, na primer če so dokumente izgubili med begom ali razselitvijo.

(32) Delodajalci in kadrovski svetovalci se pri zaposlovanju državljanov tretjih držav pogosto soočajo z izzivi in stroški. Nedostopnost informacij o kvalifikacijah, pridobljenih v tretjih državah, obremenjujoči upravni postopki, zahteve po prevodu, preverjanje verodostojnosti, skladnost in dolgotrajna obravnava (vključno s priznavanjem spretnosti in kvalifikacij) jim lahko otežijo privabljanje talentov na konkurenčnem trgu dela. Nekatere države članice uporabljajo načelo prednostne obravnave državljanov Unije (preskusi trga dela), v skladu s katerim morajo podjetja dokazati, da so bila neuspešna pri iskanju nacionalnih delavcev, državljanov Unije ali državljanov tretjih držav, ki tam zakonito prebivajo in imajo v skladu z nacionalno zakonodajo dostop do trga dela, preden lahko zaposlijo državljana tretje države. Zaradi te zahteve so delodajalci, zlasti MSP, še bolj obremenjeni.

(33) Priznavanje spretnosti in kvalifikacij, izdanih v tretjih državah, je lahko izziv za nacionalne organe v državah članicah zaradi nedostopnosti informacij o kvalifikacijah iz tretjih držav, razlik v organizaciji sistemov izobraževanja, usposabljanja in kvalifikacij, jezikovnih razlik, težav pri preverjanju verodostojnosti ter nevzpostavljenih mrež in stikov za krepitev zaupanja v kvalifikacije, pridobljene zunaj Unije, in razumevanja teh kvalifikacij. Poleg tega nacionalni organi podatke in informacije o priznavanju spretnosti in kvalifikacij upravljajo različno in nedosledno, zato imajo omejene zmogljivosti za medsebojno izmenjavo informacij in razvoj doslednih pristopov k priznavanju spretnosti in kvalifikacij državljanov tretjih držav.

(34) Priznavanje spretnosti in kvalifikacij državljanov tretjih držav na nacionalni ravni bi bilo treba načrtovati, financirati in razvijati v okviru vsevladnih pristopov k privabljanju talentov v skladu s spremembami v ponudbi spretnosti in povpraševanju po njih.

(35) Nacionalni organi bi morali okrepiti svoje zmogljivosti za poenostavitev in pospešitev postopkov priznavanja ter državljanom tretjih držav, organom za priznavanje, javnim službam za zaposlovanje, inšpektoratom za delo in organom za migracije zagotoviti ustrezno podporo in informacije. Sodelovanje na ravni Unije na področju spretnosti in kvalifikacij ter strokovno znanje in izkušnje držav članic pri priznavanju spretnosti in kvalifikacij lahko podprejo nacionalne organe ter prispevajo k skupni zmogljivosti Unije za reformo in izboljšanje postopkov za priznavanje spretnosti in kvalifikacij državljanov tretjih držav. Sodelovanje lahko omogoči izmenjavo strokovnega znanja in informacij ter dosledne pristope k priznavanju spretnosti in kvalifikacij državljanov tretjih držav, zlasti kvalifikacij, ki se pogosto pojavljajo v postopkih priznavanja v državah članicah.

(36) Upravno sodelovanje, partnerstva in sporazumi s tretjimi državami ter sodelovanje s ponudniki izobraževanja in usposabljanja ter drugimi deležniki v tretjih državah lahko olajšajo zaupanje, preglednost in lažjo izmenjavo informacij ter avtentikacijo kvalifikacij.

(37) Zaradi ruske vojne agresije proti Ukrajini se je pokazala nujna potreba po olajšanju dostopa do trga dela Unije za upravičence do začasne zaščite. V Priporočilu Komisije (EU) 2022/554 ([23]) so določeni priporočila in smernice za podporo državam članicam pri lajšanju priznavanja poklicnih kvalifikacij ljudi, ki bežijo pred rusko vojno agresijo proti Ukrajini. V oceni Komisije ([24]), objavljeni junija 2023, o uporabi navedenega priporočila in odzivu nanj v državah članicah je bila opredeljena vrsta obetavnih praks. V oceni je bilo poudarjeno, da so nekatere države članice sprejele pomembne ukrepe za olajšanje integracije ukrajinskih strokovnjakov, zlasti na področju zdravja in

([23]) Priporočilo Komisije (EU) 2022/554 z dne 5. aprila 2022 o priznavanju kvalifikacij za ljudi, ki bežijo pred rusko invazijo v Ukrajino (UL L 107 I, 6.4.2022, str. 1).

([24]) *Assessment of Commission Recommendation (EU) 2022/554 of 5 April 2022 on the recognition of qualifications for people fleeing Russia's invasion of Ukraine* (Ocena Priporočila Komisije (EU) 2022/554 z dne 5. aprila 2022 o priznavanju kvalifikacij za ljudi, ki bežijo pred rusko invazijo v Ukrajino), Generalni direktorat za notranji trg, industrijo, podjetništvo ter mala in srednja podjetja, junij 2023.

poučevanja. Priporočilo (EU) 2022/554 je bilo močno politično sporočilo državam članicam, naj storijo vse, kar je v njihovi moči, da zadostijo nujnim potrebam razmer. Deležniki, kot je skupina koordinatorjev za priznavanje poklicnih kvalifikacij, so izrazili zadovoljstvo s Priporočilom (EU) 2022/554, nekateri pa so predlagali, da bi bilo treba ukrepe razširiti še na državljane drugih tretjih držav.

(38) Unija je zavezana podpiranju človekovega in gospodarskega razvoja v okviru razvojne pomoči in sodelovanja. Partnerstva s tretjimi državami za privabljanje talentov se razvijajo na vzajemno koristen način, ki podpira izpolnjevanje potreb obeh partneric na trgu dela. Politika in ukrepi Unije in držav članic na področju mednarodnega zaposlovanja bi morali ublažiti morebitne negativne posledice za države izvora. Prizadevanja za privabljanje talentov ne bi smela povzročiti bega človeškega kapitala ali bega možganov, saj lahko to omeji socialno-ekonomske zmogljivosti in razvoj tretjih držav ter njihovo sposobnost upravljanja bistvenih storitev. Potrebni so sistematični pristopi k mednarodnemu zaposlovanju, vključno z vzajemno koristnimi partnerstvi z državami izvora, kot so partnerstva za privabljanje talentov, ki podpirajo razvoj spretnosti in zmogljivosti v državi izvora –

PRIPOROČA:

POGLAVJE I

SPLOŠNE DOLOČBE

Cilj

1. V tem priporočilu so predstavljene smernice za poenostavitev in pospešitev priznavanja spretnosti in kvalifikacij državljanov tretjih držav v državah članicah, da bi trg dela Unije postal privlačnejši za državljane tretjih držav in da bi se olajšala njihova integracija na trg dela v skladu s potrebami gospodarstva in družbe Unije.

2. Postopki za priznavanje spretnosti in kvalifikacij državljanov tretjih držav bi morali biti del celostnih vsevladnih pristopov k upravljanju razpoložljivosti spretnosti v skladu s trendi na področju spretnosti v državah članicah in na ravni Unije. Ta pristop vključuje izpopolnjevanje in preusposabljanje, aktiviranje trga dela, mobilnost znotraj Unije, delovne pogoje in privabljanje talentov iz držav zunaj Unije.

3. Države članice bi si morale prizadevati za izkoriščanje potenciala zakonitih migracij za privabljanje usposobljenih državljanov tretjih držav, da se odpravi pomanjkanje delovne sile in spretnosti. V zvezi s tem bi morale države članice:

   (a) poskušati sistematično izboljšati svojo privlačnost kot ciljnih držav za državljane tretjih držav s spretnostmi na vseh ravneh, med drugim z izboljšanjem sistemov za priznavanje spretnosti in kvalifikacij, da bi se po potrebi znatno zvišala njihova vrednost kazalnika privlačnosti za talente OECD za visoko izobražene delavce;

   (b) v celoti izkoristiti spretnosti in kvalifikacije državljanov tretjih držav na svojih trgih dela, da bi se do leta 2030 znatno zmanjšala vrzel v stopnji previsoke usposobljenosti med državljani tretjih držav in njihovimi državljani.

Področje uporabe

4. To priporočilo se uporablja v primerih, ko so državljani tretjih držav v postopku pridobitve vizuma ali dovoljenja za delo in prebivanje v državi članici ali ko že zakonito prebivajo v Uniji.

5. To priporočilo se uporablja, kadar je za podelitev pravic državljanu tretje države potrebno priznanje spretnosti in kvalifikacij, in sicer da:

   (a) se omogoči dostop do reguliranega poklica v državi članici („priznavanje poklicnih kvalifikacij“);

(b) se omogoči dostop do učnega programa („priznavanje visokošolskih kvalifikacij“);

(c) se podeli vizum ali dovoljenje za delo in prebivanje zaradi zaposlitve v državi članici, kadar je priznavanje spretnosti in kvalifikacij del postopka („priznavanje spretnosti in kvalifikacij za delovno migracijo“).

Opredelitev pojmov

6. V tem priporočilu se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

(a) „priznavanje spretnosti in kvalifikacij“ pomeni uradno priznavanje veljavnosti kvalifikacije, pridobljene v tujini, s strani ustreznega organa in opredelitev spretnosti, da se državljanu tretje države podelijo pravice, in sicer dostop do reguliranega poklica, vizuma ali dovoljenja za delo in prebivanje zaradi zaposlitve ali dostop do učnega programa;

(b) „priznavanje poklicnih kvalifikacij“ pomeni priznavanje poklicne kvalifikacije, pridobljene v tujini, v državi članici zaradi dostopa do reguliranega poklica in njegovega opravljanja na njenem ozemlju;

(c) „regulirani poklic“ pomeni poklicno dejavnost ali skupino poklicnih dejavnosti, za dostop do katere, njeno opravljanje ali enega od načinov njenega opravljanja so neposredno ali posredno (na podlagi zakonodajnih, regulativnih ali upravnih določb) potrebne posebne poklicne kvalifikacije;

(d) „priznavanje visokošolskih kvalifikacij“ pomeni uradno priznavanje veljavnosti in ravni izobrazbenih kvalifikacij, pridobljenih v tujini, ali predhodnega učenja s poudarkom na učnih izidih s strani pristojnega organa za dostop do nadaljnjega študija, brez poseganja v pravico ustanov za izobraževanje in usposabljanje ali pristojnih organov, da določijo posebna merila za sprejem v posebne programe ali preverijo verodostojnost dokumentov;

(e) „priznavanje spretnosti in kvalifikacij za delovno migracijo“ pomeni priznavanje spretnosti in kvalifikacij kot del postopka države članice za izdajo vizuma ali dovoljenja za delo in prebivanje državljanu tretje države, tudi kot del točkovnih sistemov priseljevanja;

(f) „prednostni regulirani poklic“ pomeni regulirani poklic, ki ga je država članica opredelila kot bistvenega za izpolnjevanje ključnih potreb po spretnostih za gospodarski razvoj ali za zagotavljanje bistvenih spretnosti in storitev ter kadar so potrebni posebni ukrepi za razvoj aktivne delovne sile v zadevnem poklicu;

(g) „potrjevanje spretnosti, pridobljenih z neformalnim in priložnostnim učenjem“ pomeni postopek, s katerim pristojni organ ali telo potrdi, da je oseba v okviru neformalnega in priložnostnega učenja dosegla učne izide, ki so v skladu z ustreznim standardom;

(h) „premostitveni tečaj“ pomeni ciljno usmerjeno učno priložnost, ki zajema znatne razlike med znanjem, spretnostmi in kompetencami, ki jih oseba ima, in tistimi, ki so potrebni za dostop do reguliranega poklica;

(i) „evropski učni model“ pomeni večjezični podatkovni model za učenje, ki ga je objavila Komisija in se lahko uporablja za opis vseh z učenjem povezanih podatkov, vključno s formalnim, neformalnim in priložnostnim učenjem, ter ki podpira izmenjavo podatkov o spretnostih, interoperabilnost ter izdajanje in izmenjavo digitalnih potrdil;

(j) „evropsko ogrodje kvalifikacij ali EOK“ pomeni skupno referenčno ogrodje osmih ravni kvalifikacij, izraženih kot učni izidi z naraščajočimi ravnmi usposobljenosti, ki deluje kot pretvornik med različnimi sistemi kvalifikacij in njihovimi ravnmi, da se izboljšajo preglednost, primerljivost in prenosljivost kvalifikacij ljudi;

(k) „nacionalno ogrodje kvalifikacij“ pomeni instrument za klasifikacijo kvalifikacij glede na sklop meril za določene dosežene ravni učenja, katerega namen je povezovanje in usklajevanje nacionalnih podsistemov kvalifikacij ter izboljšanje preglednosti kvalifikacij, dostopa do njih ter njihovega napredovanja in kakovosti v povezavi s trgom dela in civilno družbo;

(l) „previsoka usposobljenost“ pomeni položaj, v katerem ima oseba višjo raven spretnosti ali izobrazbe in usposobljenosti, kot je potrebna za opravljanje njenega dela ([25]).

POGLAVJE II

NAČELA ZA PRIZNAVANJE SPRETNOSTI IN KVALIFIKACIJ DRŽAVLJANOV TRETJIH DRŽAV

S temi načeli se obravnava vloga priznavanja spretnosti in kvalifikacij državljanov tretjih držav v širšem okviru politike na področju delovne migracije ter politik trga dela in spretnosti.

7. Vsaka država članica bi morala sistematično zmanjšati ovire, povezane s priznavanjem spretnosti in kvalifikacij, ki državljanom tretjih držav onemogočajo zakonito migracijo na njeno ozemlje, da se jim zagotovita zaposlitev, ki odraža njihove spretnosti in izkušnje, in uspešna integracija na trg dela zadevne države članice ter s tem odpravi pomanjkanje spretnosti in delovne sile v državi članici.

8. Pri nacionalnih postopkih za priznavanje spretnosti in kvalifikacij bi bilo treba uporabiti pristop „najprej spretnosti“, s katerim se poudarjata celoten talent in potencial osebe ter zmanjšuje tveganje previsoke usposobljenosti. Pri postopkih bi se bilo treba izogibati temu, da bi ocene državljanov tretjih držav temeljile izključno na njihovih kvalifikacijah. Priznavanje kvalifikacij bi bilo treba po možnosti uporabljati v kombinaciji z oceno spretnosti in izkušenj.

9. Države članice, ki uporabljajo preskuse trga dela, bi morale redno spremljati potrebe trga dela in razpoložljivost spretnosti ter bi lahko razmislile o tem, da preskusov trga dela ne bi opravljale pri zaposlovanju v poklicih ali sektorjih, v katerih primanjkuje spretnosti, pri čemer se jih zlasti spodbuja, naj preskusov trga dela ne opravljajo v primeru MSP. Kadar se preskusi trga dela izvajajo, bi države članice morale zagotoviti, da se zaključijo hitro, da vključujejo omejeno upravno breme za delodajalce in državljane tretjih držav ter da se izvajajo na jasen in pregleden način. Države članice bi morale zagotoviti posebno podporo MSP.

10. Nacionalne pristope k privabljanju talentov na svetovni ravni, vključno s priznavanjem spretnosti in kvalifikacij, bi bilo treba upravljati tako, da bi se zmanjšalo tveganje bega človeškega kapitala („beg možganov“) v državah izvora. To je mogoče doseči s sodelovanjem za podporo izmenjavi znanja in razvoju spretnosti v državi izvora, stalnimi raziskavami in spremljanjem za opredelitev morebitnih negativnih posledic za države izvora ter podporo krožnim migracijam, da bi lahko obe državi imeli koristi od zakonitih migracij v Unijo.

11. Priznavanje spretnosti in kvalifikacij se ne bi smelo zahtevati za zaposlovanje v poklicih, ki niso regulirani. V teh primerih lahko orodja za preglednost in informacije pripomorejo k razumevanju in primerjavi kvalifikacij državljanov tretjih držav, da se po potrebi podpre zaposlovanje.

POGLAVJE III

ORGANIZACIJA PRIZNAVANJA SPRETNOSTI IN KVALIFIKACIJ DRŽAVLJANOV TRETJIH DRŽAV

Priporočila iz tega poglavja se uporabljajo za vse tri primere priznavanja spretnosti in kvalifikacij, kot so opisani v točki 5(a) do (c) zgoraj.

([25]) Eurostat raven previsoke usposobljenosti opredeljuje kot delež zaposlenih oseb s terciarno izobrazbo (ravni 5–8 klasifikacije ISCED 2011), ki so zaposlene v poklicih za nizko ali srednje usposobljene delavce, za katere se na splošno ne zahteva terciarna izobrazba (večje skupine 4–9 klasifikacije ISCO-08).

Krepitev zmogljivosti

12. Države članice bi morale vlagati ustrezne finančne in človeške vire v zmogljivosti svojih zadevnih organov, vključno z evropskimi mrežami nacionalnih informacijskih centrov in nacionalnimi informacijskimi centri za priznavanje visokošolskih diplom (centri ENIC-NARIC), da bi se lahko odzvale na povpraševanje ter poenostavile in pospešile postopke za priznavanje spretnosti in kvalifikacij državljanov tretjih držav.

Razvoj osebja

13. Nacionalni organi bi morali zagotoviti, da ima zadevno osebje dostop do usposabljanja za razvoj spretnosti, vključno z znanjem tujih jezikov, ki so potrebne za zagotavljanje informacij in nasvetov delodajalcem in državljanom tretjih držav ter za ocenjevanje spretnosti in kvalifikacij.

Upravljanje podatkov

14. Nacionalni organi bi morali sistematično evidentirati, analizirati in objavljati podatke o vrstah vlog, prejetih od državljanov tretjih držav, državah izvora, času obravnave in rezultatih sprejetih odločitev (vključno z negativnimi odločitvami in uporabljenimi dopolnilnimi ukrepi), da bi spremljali vpliv postopkov za priznavanje spretnosti in kvalifikacij.

15. Nacionalni organi bi morali sprejeti evropski učni model za strukturiranje podatkov o odločbah o priznanju in predhodno obravnavanih kvalifikacijah ter drugih podatkov o učnih dosežkih in pravicah, da bi podprli interoperabilnost med sistemi in lažjo izmenjavo informacij o priznavanju spretnosti in kvalifikacij državljanov tretjih držav.

16. Nacionalni organi bi morali pri evidentiranju informacij o poklicih, kvalifikacijah ter znanju, spretnostih in kompetencah v svojih nacionalnih sistemih uporabljati evropsko klasifikacijo spretnosti, kompetenc, kvalifikacij in poklicev (ESCO), da bi olajšali izmenjavo informacij med državami članicami in tretjimi državami ter pretvorbo podatkov.

17. Nacionalni organi bi morali v vse evidentirane podatke o kvalifikacijah iz tretjih držav vključiti informacije o ustrezni ravni EOK, da bi olajšali primerjavo in preglednost kvalifikacij.

Razvoj znanja

18. Nacionalni organi bi morali razviti zanesljive vire informacij o kvalifikacijah, sistemih izobraževanja in usposabljanja, zagotavljanju kakovosti in reguliranih poklicih v tretjih državah ter si po potrebi prizadevati za dostop do njih.

19. Države članice bi morale razviti interoperabilne nacionalne podatkovne zbirke o primerljivosti kvalifikacij tretjih držav z možnostjo izdajanja izjav o primerljivosti, da bi olajšale izmenjavo informacij o svojih odločbah o priznanju in povečale preglednost postopkov priznavanja. Da bi se olajšala interoperabilnost, bi morale podatkovne zbirke temeljiti na standardih evropskega učnega modela.

Sodelovanje

20. Države članice bi morale sodelovati v dialogu s socialnimi partnerji in zadevnimi nacionalnimi deležniki (npr. delodajalci, MSP, civilno družbo in migrantskimi organizacijami), da bi se odpravile ovire za zaposlovanje državljanov tretjih držav, vključno z nezadostnim razumevanjem in priznavanjem spretnosti in kvalifikacij.

21. Nacionalni organi bi morali vzpostaviti stike in delovne odnose z drugimi nacionalnimi organi in zadevnimi deležniki, tudi v drugih državah članicah, da bi razvili znanje in izmenjali informacije o priznavanju spretnosti in kvalifikacij državljanov tretjih držav.

Sodelovanje s tretjimi državami

22. Nacionalni organi bi morali sodelovati s tretjimi državami (tudi v okviru trgovinskih sporazumov, sporazumov o vzajemnem priznavanju in partnerstev, kot so partnerstva za privabljanje talentov), da bi olajšali poenostavljeno in pospešeno priznavanje spretnosti in kvalifikacij državljanov tretjih držav.

23. Kadar je vzpostavljeno sodelovanje s tretjimi državami, bi nacionalni organi morali:

(a) državljanom tretjih držav pred prihodom omogočiti dostop do postopkov priznavanja v tretji državi;

(b) v sodelovanju s tretjo državo razviti znanje o ustreznih kvalifikacijah, vključno s pričakovanimi učnimi izidi, o strukturi sistema izobraževanja in usposabljanja tretje države ter o področju reguliranih poklicev;

(c) organizirati izmenjavo informacij, študijske obiske in skupne projekte s tretjimi državami za spodbujanje razumevanja kvalifikacij in zaupanja vanje;

(d) z organi v tretji državi vzpostaviti postopke za avtentikacijo dokumentov, odkrivanje ponarejenih dokumentov in pridobivanje manjkajočih informacij, da se zmanjša upravno breme za prosilce in nacionalne organe.

Informacije in podpora

24. Države članice bi morale državljanom tretjih držav nuditi ciljno usmerjeno in prilagojeno podporo pri priznavanju spretnosti in kvalifikacij, med drugim:

(a) v okviru postopkov pred odhodom;

(b) v okviru služb za zaposlovanje za podporo dostopu do trga dela;

(c) za dostop do priložnosti za vseživljenjsko učenje v državi članici;

(d) za podporo reintegraciji državljanov tretjih držav v državi izvora po njihovi vrnitvi.

25. Države članice bi morale zagotoviti, da imajo državljani tretjih držav, delodajalci in deležniki dostop do uporabniku prijaznih, popolnih in posodobljenih informacij o priznavanju spretnosti in kvalifikacij državljanov tretjih držav na njihovem ozemlju.

(a) Informacijske in podporne storitve bi morale biti na voljo v nacionalnih jezikih, angleščini in jezikih, ki jih pogosto govorijo prihajajoči migranti ali migranti, ki že zakonito prebivajo v državi članici;

(b) spletne informacije bi morale biti na voljo v dostopnih oblikah, prilagojenih mobilnim napravam.

26. Države članice bi morale uskladiti svoje pristope k zagotavljanju informacij in podpornih storitev za priznavanje spretnosti in kvalifikacij državljanov tretjih držav na nacionalni, regionalni in lokalni ravni, med drugim z:

(a) razvojem celovitih spletnih orodij za pomoč državljanom tretjih držav pri dostopu do potrebnih informacij o priznavanju njihovih spretnosti in kvalifikacij ter podpore pri tem;

(b) centraliziranim ali usklajenim razvojem informacij o priznavanju spretnosti in kvalifikacij državljanov tretjih držav, ki jih lahko razširjajo in ponovno uporabijo organi za priznavanje, javne službe za zaposlovanje, inšpektorati za delo in organi za migracije;

(c) usklajevanjem vnosov in posodobitev kontaktnih podatkov nacionalnih organov, pristojnih za priznavanje poklicnih kvalifikacij državljanov tretjih držav, objavljenih v podatkovni zbirki reguliranih poklicev, da se podpre ukrep, opisan v točki 56(c) v nadaljevanju.

27. Zagotovljene informacije bi morale državljanom tretjih držav pomagati razumeti, katere postopke priznavanja, če sploh katere, bodo morda morali upoštevati, in jih napotiti na naslednje ustrezne podporne storitve:

(a) dostop do reguliranih poklicev: državljane tretjih držav bi bilo treba napotiti na ustrezne informacije o reguliranih poklicih v državi članici, vključno z ustreznimi kontaktnimi točkami, ki zagotavljajo informacije o priznavanju poklicnih kvalifikacij, in pristojnimi organi v državah članicah;

(b) omogočanje dostopa do učnega programa: državljane tretjih držav bi bilo treba napotiti na ustrezne informacije o priznavanju visokošolskih kvalifikacij in študiju v državi članici;

(c) postopki zakonite migracije: državljane tretjih držav bi bilo treba napotiti na ustrezne informacije o postopkih zakonite migracije, vključno s kontaktnimi podatki zadevnih organov za migracije;

(d) zaposlovanje v nereguliranih poklicih: državljane tretjih držav bi bilo treba napotiti na informacije o preglednosti spretnosti in kvalifikacij, vključno s spletnimi informacijskimi storitvami, da bi lahko dobili nasvete ali izjave (npr. izjave o primerljivosti), s katerimi bi delodajalcem lažje pojasnili svoje spretnosti in kvalifikacije.

28. Države članice bi morale olajšati priznavanje in preglednost vsakega izobraževanja, ki ga državljani tretjih držav opravijo v državi članici, tako da:

(a) zagotovijo, da lahko državljani tretjih držav pridobijo dokazila (npr. spričevala ali druga potrdila) o vsakem izobraževanju, ki so ga opravili v državi članici;

(b) zagotovijo, da imajo državljani tretjih držav dostop do postopkov za potrjevanje spretnosti, pridobljenih z neformalnim in priložnostnim učenjem;

(c) zagotovijo upravno podporo drugim državam članicam in državam izvora za pomoč pri priznavanju in razumevanju izobraževanja, ki so ga državljani tretjih držav opravili v državi članici.

Postopki

29. Države članice bi morale zagotoviti, da so postopki za priznavanje spretnosti in kvalifikacij državljanov tretjih držav uporabniku prijazni, in čim bolj zmanjšati upravno breme za prosilce.

Prevodi

30. Nacionalni organi bi morali po potrebi uporabljati orodje eTranslation (sistem Komisije za strojno prevajanje) ali drug sistem strojnega prevajanja.

31. Kadar je to mogoče, bi morali nacionalni organi čim bolj zmanjšati zahteve, da državljani tretjih držav predložijo prevode dokumentov, tudi tako, da od prosilcev ne bi zahtevali prevodov iz jezikov, zajetih z orodjem eTranslation.

Avtentikacija

32. Države članice bi si morale prizadevati za vzpostavitev potrebnega zaupanja, da bi po potrebi učinkovito preverjale verodostojnost, veljavnost, raven in učne izide kvalifikacij iz tretjih držav, tudi v okviru sodelovanja s tretjimi državami in razvoja znanja o sistemih kvalifikacij tretjih držav.

33. V primeru negotovosti ali dvoma bi morali nacionalni organi preveriti verodostojnost dokumentov, kadar je to mogoče, na primer tako, da stopijo v stik z organi v tretjih državah, namesto da od prosilca zahtevajo predložitev dodatnih dokazil. Nacionalni organi prosilcem ne bi smeli naložiti nepotrebnega bremena ali stroškov zaradi overitve dokumentov ali drugega dokazovanja njihove verodostojnosti.

34. Nacionalni organi bi morali zagotoviti, da imajo upravičenci do mednarodne zaščite ali prosilci za mednarodno zaščito in osebe, ki potrebujejo mednarodno zaščito, ki so v tretjih državah in lahko koristijo dopolnilne poti do zaposlitve, ne morejo pa ustrezno dokumentirati svojih kvalifikacij, po potrebi dostop do ocene svojih kvalifikacij, ki jo za namene iskanja zaposlitve ali dostopa do učenja opravijo nacionalni organi.

35. Nacionalni organi bi morali zagotoviti, da je čas obravnave bistveno krajši, kadar se dokumenti predložijo kot digitalna potrdila z zaupanja vrednim digitalnim podpisom (s podobno ravnjo verodostojnosti, kot jo zagotavlja evropska infrastruktura za digitalna potrdila), saj je verodostojnost v takih primerih mogoče preveriti takoj.

Stroški

36. Nacionalni organi bi morali objaviti pregledne informacije o vseh stroških, povezanih s postopki priznavanja, in zagotoviti, da uporabljeni stroški ne presegajo dejanskih stroškov postopka in so primerljivi, v podobnih okoliščinah, s stroški, ki se uporabljajo za državljane Unije. Države članice se spodbuja, naj po možnosti znižajo ali odpravijo stroške, kot so takse za vloge, za upravičence do mednarodne zaščite ali prosilce za mednarodno zaščito in osebe, ki potrebujejo mednarodno zaščito, ki so v tretjih državah in lahko koristijo dopolnilne poti do zaposlitve.

Obravnava vlog

37. Nacionalni organi bi morali državljanom tretjih držav zagotoviti, da:

(a) imajo dostop do ustreznih spletnih orodij, podobnih tistim, ki so za predložitev in obravnavo vlog za priznanje na voljo državljanom Unije;

(b) po predložitvi spletnih vlog za priznanje takoj prejmejo potrdilo o prejemu;

(c) v razumnem roku, ki ne sme biti daljši od 15 koledarskih dni od predložitve vloge za priznanje, prejmejo potrdilo o prejemu popolne vloge ali uradno obvestilo o morebitnih manjkajočih dokumentih.

POGLAVJE IV

PRIZNAVANJE POKLICNIH KVALIFIKACIJ

Priporočila iz tega poglavja se uporabljajo za pristojne organe, odgovorne za priznavanje spretnosti in kvalifikacij državljanov tretjih držav, da se jim omogoči dostop do reguliranega poklica v državi članici, kot je naveden v točki 5(a) zgoraj.

38. Države članice bi morale olajšati priznavanje poklicnih kvalifikacij državljanov tretjih držav, tako da poenostavijo postopke in jih bolje uskladijo s postopki iz Direktive 2005/36/ES.

Dokumenti in formalnosti

39. Pristojni organi bi morali od državljanov tretjih držav zahtevati podobno število in podobne vrste dokumentov, kot se od državljanov Unije zahtevajo za podporo vlogam za odobritev dostopa do reguliranega poklica, kot je določeno v členu 50(1) in Prilogi VII k Direktivi 2005/36/ES.

40. Za priznanje poklicnih kvalifikacij ne bi smelo biti potrebno jezikovno znanje, razen če je to del kvalifikacij (npr. pri logopedih, učiteljih jezikov). Jezikovne zahteve za opravljanje reguliranega poklica v državi članici gostiteljici ne bi smele presegati tistega, kar je potrebno in sorazmerno.

Odločbe o priznanju

41. Pristojni organi bi morali:

(a) vloge državljanov tretjih držav ocenjevati na podlagi pravil, enakovrednih tistim iz člena 13(1) Direktive 2005/36/ES;

(b) na podlagi člena 3(3) Direktive 2005/36/ES dokazila o formalnih kvalifikacijah, ki jih je izdala tretja država, obravnavati kot dokazila o formalnih kvalifikacijah, če ima državljan tretje države tri leta poklicnih izkušenj v zadevnem poklicu v drugi državi članici, ki je predhodno priznala kvalifikacijo iz tretje države;

(c) dopolnilne ukrepe uporabiti le v primerih, enakovrednih tistim iz člena 14 Direktive 2005/36/ES;

(d) zagotoviti, da imajo državljani tretjih držav možnost izbire med prilagoditvenim obdobjem in preizkusom poklicne usposobljenosti, saj je to v skladu s členom 14 Direktive 2005/36/ES;

(e) upoštevati informacije iz prejšnjih odločb o priznanju, ki so jih sprejele druge države članice, če so te na voljo, da se omogoči hitrejše priznavanje poklicnih kvalifikacij vložnika;

(f) čim prej zaključiti postopek priznavanja za odobritev dostopa do reguliranega poklica, da se lahko v razumnem roku, ki ne sme biti daljši od dveh mesecev od datuma predložitve popolne vloge, izda ustrezno utemeljena odločba.

Prednostni regulirani poklici

42. Države članice bi morale kar najbolje izkoristiti podatke o pomanjkanju delovne sile in spretnosti, ki so na voljo v nacionalnih virih in virih Unije, ter od svojih ustreznih organov zahtevati, da poročajo o predvidenem pomanjkanju delovne sile v reguliranih poklicih, ki so v njihovi pristojnosti. Države članice bi morale te podatke uporabljati pri načrtovanju delovne sile, da bi med drugim opredelile prednostne regulirane poklice za privabljanje državljanov tretjih držav, tretje države za morebitna partnerstva ter morebitne prilagoditve postopkov za priznavanje spretnosti in kvalifikacij.

43. Pristojni organi bi se morali opreti na prejšnje odločbe ali razviti znanje o ustreznih kvalifikacijah za prednostne regulirane poklice iz zadevnih tretjih držav, da bi:

(a) vzpostavili hitre delovne tokove, tudi z napotitvijo dodatnega osebja, da bi se odzvali na novo ali nujno prednostno nalogo za priznanje;

(b) skrajšali čas obravnave, tako da se lahko ustrezno utemeljena odločba izda v štirih tednih od datuma predložitve popolne vloge;

(c) čim bolj zmanjšali zahteve za vloge za priznanje;

(d) z zadevnimi tretjimi državami opredelili bistvene razlike v izobraževanju in usposabljanju, da bi razvili prilagojene premostitvene tečaje za državljane tretjih držav.

44. Kar zadeva prednostne regulirane poklicne, bi pristojni organi morali preučiti mehanizme, ki državljanom tretjih držav omogočajo hitrejši dostop do opravljanja svojega poklica že po vložitvi vloge za priznanje in med postopkom obravnave vloge, vključno z:

(a) začasnimi zaposlitvenimi možnostmi pod nadzorom, organiziranim v skladu z nacionalnimi praksami za zadevni poklic;

(b) začasnimi zaposlitvenimi možnostmi, skupaj z usposabljanjem in ocenjevanjem;

(c) dostopom do pomožnih delovnih mest, povezanih s poklicem, z možnostjo napredovanja do polnega dostopa do opravljanja poklica po sprejetju pozitivne odločbe o priznanju.

45. Pristojni organi bi morali državljanom tretjih držav nuditi jezikovno usposabljanje, da bi jim olajšali dostop do opravljanja prednostnega reguliranega poklica v primerih, ko izpolnjujejo vse zahteve za priznanje.

POGLAVJE V

PRIZNAVANJE SPRETNOSTI IN KVALIFIKACIJ ZA DELOVNO MIGRACIJO

Priporočila iz tega poglavja se uporabljajo za nacionalne organe, vključene v postopke delovne migracije, kot je navedeno v točki 5(c) zgoraj.

46. Nacionalni organi, ki so vključeni v priznavanje spretnosti in kvalifikacij, migracije in zaposlovanje, bi morali tesno sodelovati, da bi racionalizirali postopke delovne migracije, pri tem pa upoštevali stališča socialnih partnerjev in industrije, zlasti MSP.

47. Države članice bi morale jasno sporočiti, v katerih primerih je priznavanje spretnosti in kvalifikacij potrebno kot del postopkov, kot so točkovni sistemi za pridobitev vizuma ali dovoljenja za delo in prebivanje v njihovi državi članici.

48. Države članice bi morale olajšati zgodnje priznavanje spretnosti in kvalifikacij, kadar je to potrebno, in sicer kot del ocen pred odhodom iz države izvora, da bi lahko državljani tretjih držav brez nepotrebnega odlašanja vstopili na trg dela.

49. Nacionalni organi bi morali slediti pristopu „najprej spretnosti“, da bi zmanjšali tveganje previsoke usposobljenosti v okviru delovne migracije. Pri postopkih bi bilo treba dati prednost ocenjevanju spretnosti in izkušenj, da se opredeli celoten potencial državljanov tretjih držav in podpre njihova integracija na trg dela v vlogah, ki ustrezajo njihovim spretnostim. Ocene nacionalnih organov ne bi smele temeljiti samo na kvalifikacijah.

POGLAVJE VI

KONČNE DOLOČBE

Zagotavljanje enakega obravnavanja

50. Države članice bi morale zagotoviti, da so državljani Unije s kvalifikacijami, pridobljenimi v Uniji ali tretji državi, obravnavani enako ugodno kot državljani tretjih držav z enakimi kvalifikacijami.

51. Države članice bi morale zagotoviti, da se kvalifikacije, pridobljene v Uniji, državljanom Unije in državljanom tretjih držav priznavajo na enak način.

52. Države članice bi morale po svoji presoji poenostaviti in pospešiti nacionalne postopke za priznavanje kvalifikacij. Kadar so postopki v državi članici prožnejši od postopkov iz Direktive 2005/36/ES, bi morala zadevna država članica razmisliti, ali je mogoče podobno prožen pristop uporabiti v zvezi s priznavanjem kvalifikacij, pridobljenih v tretji državi.

Podpora Komisije

53. Komisija bo olajšala izmenjavo informacij in sodelovanje med državami članicami na področju priznavanja spretnosti in kvalifikacij državljanov tretjih držav, tudi z vzajemnim učenjem, izmenjavo dobrih praks in olajšanjem sodelovanja med državami članicami, socialnimi partnerji, deležniki, organi za priznavanje in mednarodnimi organizacijami. Organizirala bo srečanja v okviru skupine koordinatorjev za priznavanje poklicnih kvalifikacij in drugih ustreznih okolij, kot so svetovalna skupina za evropsko ogrodje kvalifikacij, platforma za delovne migracije, evropska mreža za vključevanje, usmerjevalna skupina za nabor talentov EU ter mreži Evropske mreže nacionalnih informacijskih centrov in nacionalnih informacijskih centrov za priznavanje visokošolskih diplom (mreži ENIC-NARIC).

54. Komisija bo države članice pozvala, naj poročajo o nacionalnih pobudah, reformah, dobrih praksah in statističnih podatkih o priznavanju spretnosti in kvalifikacij državljanov tretjih držav.

55. Komisija lahko v okviru svojega Instrumenta za tehnično podporo državam članicam na njihovo zahtevo zagotovi prilagojeno podporo in strokovno znanje za reformo nacionalnih sistemov ter olajšanje postopkov za priznavanje spretnosti in kvalifikacij državljanov tretjih držav.

56. Komisija si bo prizadevala za izboljšanje preglednosti postopkov priznavanja in dostopa do njih, tako da bo:

(a) spodbujala države članice in jim pomagala, da razvijejo semantično interoperabilne podatkovne zbirke o postopkih priznavanja in odločbah o priznanju, ki omogočajo pripravo izjav o primerljivosti;

(b) še naprej podpirala mreži ENIC-NARIC in spodbujala države članice, naj razmislijo o razširitvi pristojnosti mreže NARIC na kvalifikacije poklicnega izobraževanja in usposabljanja;

(c) podpirala države članice, da v podatkovno zbirko reguliranih poklicev vključijo informacije o pristojnih organih v državah članicah, ki so odgovorni za priznavanje kvalifikacij državljanov tretjih držav, ki omogočajo dostop do reguliranih poklicev;

(d) zagotavljala dostop do podatkov na spletu, da bi državljanom tretjih držav pomagala razumeti zahteve za priznavanje spretnosti in kvalifikacij v Uniji.

57. Komisija bo uporabila orodja Unije za spodbujanje razumevanja spretnosti in kvalifikacij, pridobljenih v prednostnih tretjih državah, ki so pomembne za odpravo pomanjkanja delovne sile v Uniji. Komisija bo:

(a) sodelovala z Evropsko fundacijo za usposabljanje (ETF), mrežama ENIC-NARIC, evropskim registrom za zagotavljanje kakovosti v visokem šolstvu, državami članicami in tretjimi državami pri pripravi smernic o ogrodjih kvalifikacij tretjih držav in posebnih kvalifikacijah, pri čemer se bo evropsko ogrodje kvalifikacij primerjalo z nacionalnimi ogrodji kvalifikacij, hkrati pa se bodo izvajale ciljno usmerjene ocene prakse tretjih držav na področju akreditacije in zagotavljanja kakovosti;

(b) zagotovila, da bo platforma Europass vključevala posodobljene informacije o praksah priznavanja in ustrezni zakonodaji v tretjih državah v skladu s členom 3(2), točka (d), Sklepa (EU) 2018/646;

(c) preučila izvedljivost vzpostavitve dodatnih spletnih vozlišč virov z informacijami o spretnostih in kvalifikacijah, ki bo temeljilo na vozlišču virov, osredotočenem na Ukrajino;

(d) preučila izvedljivost razvoja orodja na ravni Unije, ki bi omogočalo pripravo izjav o primerljivosti na podlagi harmonizirane predloge za posamezne kvalifikacije iz tretjih držav in bi zajemalo več držav članic;

(e) orodja, ki olajšujejo ocenjevanje spretnosti državljanov tretjih držav (npr. Europass, orodje EU za profiliranje znanj in spretnosti državljanov tretjih držav), prevedla v jezike izbranih tretjih držav.

V Bruslju, 15. novembra 2023

Za Komisijo
Thierry BRETON
član Komisije